

EXPERTISE- CENTRUM

Verslag ambulante inzet van het expertisecentrum De Fakkelt in 2019

Aanleiding tot dit project

Aanleiding tot dit project was het aantal vragen dat in het verleden bij Het Rinket binnenkwam over de begeleiding van nieuwkomers in de kleutersleeftijd, VO-adviezen van 2^e, 3^e jaars nieuwkomers en uitgestroomde leerlingen van De Fakkelt.

Door het SWV IJmond is er een pilot mogelijk gemaakt, zodat we 0.42 FTE konden inzetten voor de ambulante hulp. Direct nadat bekend was dat we begeleiding konden opstarten, stroomde de agenda al vol, zelfs voor de start op 1 februari.

We zijn daarom ook gesterkt in ons vermoeden dat er een grote behoefte aan ondersteuning is bij de scholen binnen het Samenwerking Verband IJmond.

Welke ontwikkelingen komen we tegen:

Externe oorzaken:

- Leerlingen verblijven langer in AZC 's doordat de huisvesting in de gemeenten een probleem is. Op de AZC 's scholen ontwikkelen de leerlingen zich niet optimaal door diverse oorzaken. Hierdoor stromen leerlingen reguliere basisscholen in met een grotere taal en woordenschat achterstand, dan dat ze een jaar op de Fakkelt hadden gezeten. De ondersteuningsvraag van scholen is hierdoor begrijpelijk.

De scholen:

- Het Expertisecentrum De Fakkelt heeft uitstroomdoelen beschreven voor de periode op De Fakkelt 10 t/m 40 weken. Daarnaast zijn doelen voor 50 t/m 160 weken beschreven. Dit laatste was een ingewikkelde klus. In Nederland circulerende doelen waren niet aangepast aan nieuwe versie toetsen. We mogen trots zijn op dit geleverde werk. Het geeft zicht op welke hoge doelen er na de uitstroom gehaald moeten worden. De uitleg over het behalen van doelen en het idee daarachter is steeds weer nodig. (zie bijlage)
- Veel scholen binnen het SWV hebben het vaak zwaar. We zien overbelaste leerkrachten, die moeten omgaan met zeer diverse leerlingen, interne begeleiders die uitvallen, veel organisatorische drukte in de scholen bijvoorbeeld door inval, startende leerkrachten die het erg zwaar hebben en niet worden gezien door directies.

- In de kleutergroepen wordt nog weinig gewerkt met het uitlokken van actieve taal door het gebruik van coöperatieve werkvormen. Regelmatig zien we dat er klassikale lessen worden gegeven, waardoor de tweede taalleerders niet betrokken zijn en weinig mogelijkheden hebben om te spreken. De co teaching, die door Debby wordt gegeven, op het effect van coöperatieve werkvormen is een heel krachtig middel.
- Het komt voor dat jonge tweede taalleerders ten onrechte de diagnose TOS krijgen. De handelingsadviezen die de begeleiders van Auris geven zijn dan niet passend. Soms worden deze leerlingen zelfs naar het SO verwezen.
- Veel leerlingen van de opgeheven basisschool Elif hebben een plek gevonden in regio Heemskerk en Beverwijk. Zij hadden bijna allemaal een grote leerachterstand op het gebied van taal, lezen en sociale integratie.
- We horen regelmatig dat nieuwkomers leerlingen uiteindelijk worden doorverwezen naar het SO, VSO of SbaO. We denken preventief te kunnen werken als we vanuit het expertisecentrum De Fakkel ondersteuning en begeleiding geven, zodat leerlingen in het reguliere onderwijs kunnen blijven.
- Scholen die zelden nieuwkomers hebben opgevangen, hebben nog weinig expertise op het gebied van woordenschatonderwijs en het omgaan met het verwerven van een tweede of derde taal. Er is dan nog een lange weg te gaan in de begeleiding van deze teams.
- We zien dat scholen moeite hebben met echte 'verbinding maken' met de ouders van deze groep leerlingen. Elkaar niet begrijpen door taal, cultuur of het trauma dat het gezin heeft doorgemaakt, speelt hier een belangrijke rol. Er ontstaan gemakkelijk verkeerde oordelen over de betrokkenheid bij het onderwijs van de ouders. Daarnaast speelt mee dat gesprekken met ouders niet altijd worden gehouden met een tolk of tolkentelefoon. Hierdoor wordt er alleen maar verzonden en geen gesprek gevoerd. Scholen missen dan belangrijke informatie en de betrokkenheid van ouders wordt verkeerd ingeschat. Ouders kunnen vaak zelf een tolk meenemen en niet alle gesprekken hoeven met een tolkentelefoon gehouden te worden, maar leerkrachten moeten hier wel zelf regie in voeren.
- Adviezen op gebied van het aanpassen van de woordenschat en grammaticalesen van de gebruikte taalmethodes zijn hard nodig. Dit geldt voor alle gebruikte methoden. Specifieke kennis van goed woordenschat onderwijs ontbreekt vaak. (bijv. boekje Woordenjacht)

De Fakkel:

- De wen- en uitstroomgesprekken die op De Fakkel worden gevoerd zijn veranderd qua doel. Bij het wengesprek delen de mentoren veel informatie over de leerlingen. Het ontwikkelingsperspectief wordt uitvoerig besproken, zodat scholen 10 weken hiermee kunnen werken op de woensdagen. Bij het uitstroomgesprek gaan we meer in op welke ondersteuningsvragen de ontvangende school nog antwoord wil hebben. Het eigenaarschap van de moederschool is hiermee naar voren gehaald.
- Helaas is de flyer van De Fakkel niet bij alle besturen op dezelfde manier gedeeld. Hierdoor komen sommige scholen er pas heel laat achter welke begeleiding ze kunnen aanvragen. (zie deelname overzicht)
- Omdat we veel dezelfde vragen kregen en doordat de scholen regelmatig niet goed voorbereid aan tafel zaten, hebben we een tijdspad en instroom nieuwkomersboekje ontwikkeld. Dit zal bij aanvang van 2020 gedeeld worden, zodat er geen tijd verloren gaat en scholen goed voorbereid en met een hulpvraag beginnen.

- Het expertisecentrum de Fakkel heeft een doelen overzicht gemaakt voor de periode na De Fakkel. Zo hebben ontvangende scholen meer zicht op welke hoge doelen men moet behalen met nieuwkomers leerlingen. Zeker voor oudere leerlingen moet er in korte tijd veel bereikt worden om leerlingen op de passende plaats in het VO te krijgen.

Traumasensitief lesgeven

- Tot slot zijn we erachter gekomen dat er veel begeleiding nodig is op gebied van trauma sensitief lesgeven. Deze uren zijn destijds niet begroot in onze aanvraag!
We konden echter niet anders dan dit aanbieden aan de scholen. Er is grote behoefte aan kennis hoe om te gaan met getraumatiseerde leerlingen en hun ouders. Hierbij kunt u denken aan kennis over wat trauma is, welke invloed trauma kan hebben op de ontwikkeling van leerlingen, wat je als leerkracht het beste kan doen als een leerling getriggerd wordt en buiten zijn of haar raampje komt, bewustwording van de "onzichtbare koffer" van leerlingen en kennis over zelfzorg voor leerkrachten. Ook leerlingen meer op waarde schatten is van belang. Dit komt hun veerkracht ten goede.
De begeleiding van Marjo van leerkrachten en soms hele teams zal nodig blijven willen we niet nog veel meer leerlingen moeten verwijzen naar het SO, SVO. Dit zal tevens gedragsproblemen helpen voorkomen.
Ook het voorkomen dat leerlingen afstromen en zich aansluiten bij jongerengroepen die in de criminaliteit terecht komen is een punt van zorg. De kinderen van de Pilotenbuurt zijn soms ex Fakkel leerlingen. Door tijdig hun triggers te herkennen en hun talenten te benutten kunnen we veel problemen voorkomen. Dat vraagt aandacht, begrip van hun leerkrachten in PO en VO.

Overzicht van werkzaamheden:

	School	Stichting	IB-er	Kleuters	Groep 3 t/m 8	Overgang PO → VO	Trauma-begeleiding	Overige:
1	Montessori	Montessori	x	x	x			
2	Rembrandt	ISOB	x	x	x	x	x	Collegiale consultatie met ingeschakeld bedrijf Melior
3	Vrije school	Vrijescholen Ithaka		x				Kwartier meester Vorige school Het Helmgras Directeur Ouders van de leerling MDO
4	Cunera	Tabijn	x	x				
5	De Lunetten	Fedra	x	x	x		x	Jonge kind specialist
6	Anne Frank School	Tabijn		x				NT-2 specialist
7	Het Rinket	Tabijn	x	x	x		x	
8	De Vrijburg	Tabijn	x	x	x			Onderwijs assistent
9	Visser 't Hooft	Tabijn	x			x		
10	Heliomare							Zorg coördinator, afdeling coördinator over individuele leerling

								Logopediste informatie en materiaal delen
11	De Sleutelbloem	Fedra		x	x			Directeur Onderwijs assistent
12	De Anjelier	Fedra		x				
13	De Vlinder	Tabijn	x		x		x	
14	Het Kompas	OPO IJmond	x	x	x		x	
15	De Zevenhoeven	OPO IJmond			x		x	
16	Het Kornak	Tabijn	x	x				
17	De Ark	Fedra	x		x			
18	De Wissel	ISOB	x	x	x			Taal coördinator
19	De Marel	OPO IJmond	x	x	x	x		
20	De Vuurtoren	OPO IJmond	x				x	
21	De Molenhoek	Tabijn	x	x	x		x	
22	Helmgras	Tabijn	x		x		x	
23	Zefier	Atlant	x	x			x	
24	IKC IJmond	Aloysius						Gedragwetenschapper, zorg coördinator

Overige instanties	Wie	Actie
SWV IJmond	Bestuur	Informereren over het Expertisecentrum en de betreffende pilot
SWV IJmond	Consulenten	Informereren over het Expertisecentrum en de betreffende pilot
Tabijn	IB-netwerk	Informereren over het Expertisecentrum en de betreffende pilot
Lowan	Leerkrachten bijeenkomst Ambulant begeleiders bijeenkomst Landelijke bijeenkomst	Onderwerp: NT-2 bij jonge nieuwkomers Onderwerp: Meertaligheid in de klas Algemene informatie uitwisselen Onderwerp: Co-teaching Informatie over de laatste ontwikkelingen op het gebied van NT-2
Stichting Wereld kidz	Ambulant begeleider NT-2	Telefonische collegiale consultaties
SWV Kennemerland Noord	Ambulant begeleider NT-2	Collegiale consultatie
SWV Zaanstad Kernschool	Ambulante begeleiders NT-2	Samenwerking aan een presentatie voor een Netwerkbijeenkomst; LOWAN ambulante begeleiders
Auris	Consulenten	Collegiale consultatie TOS versus NT-2
Fedra	Beleidsadviseur	Casus besproken betreft NT-2 beleid

Op grond van onze ervaringen zullen we voor 2020 een vervolg aanvragen voor de ambulante ondersteuning van specialisten van het expertisecentrum De Fakkel.

Tevredenheid enquête

Om de tevredenheid onder de bezochte scholen te onderzoeken hebben we een enquête uitgezet. Natuurlijk hebben we die niet van iedereen retour ontvangen. De onderstaande tabel en de losse opmerkingen geven de tevredenheid aan. Daarnaast geeft het ons input om komend jaar mee verder te gaan.

Percentage tabel. vraag	Oordeel			
	1	2	3	4
Hoe tevreden bent u over de coaching door de ambulante collega's van de Fakkel?	0%	6%	31%	56%
Hoe tevreden bent u over de inhoud van de gegeven adviezen?	0%	6%	25%	69%
Heeft de begeleiding vanuit het expertise centrum ertoe bijgedragen dat u nieuwkomers leerlingen een passender aanbod kunt geven?	0%	13%	63%	19%
Lukt het u uw ondersteuningsvraag voor ons te formuleren?	0%	0%	50%	31%
Worden de juiste leerlingen besproken?	0%	0%	38%	50%
Zitten de juiste mensen om tafel (intern begeleiders, leerkrachten, onderwijsassistenten)?	0%	13%	38%	38%
Is de kennis van het team/teamleden toegenomen op het gebied van de specifieke NT2-behoefte, NT2-didactiek, aanbod woordenschat, leerlijnen, te behalen doelen van de nieuwkomers leerlingen?	0%	25%	50%	13%
Is de kennis van het team/teamleden toegenomen op het gebied van trauma sensitief lesgeven?	0%	6%	31%	6%
	0%	69%	325%	281%
	0%	9%	41%	35%

Aanvullende op- en/of aanmerkingen:

<p>Het bleek dat de kennis wel al aanwezig was en dat er al veel goed ging. We zijn blij met de begeleiding en de gegeven tips. We schakelen graag de experts nogmaals in om met de onderbouw leerkrachten een passend aanbod NT2 leerlingen te kunnen realiseren.</p>
<p>We misten zelf op school nog de expertise op NT2 gebied, aangezien we weinig NT2 leerlingen hebben. Fijn om allerlei praktische handreikingen en materialen te krijgen van Debby. Hierdoor hebben we nu zelf meer handvaten om met NT2 leerlingen om te gaan. Debby is enthousiast en heeft veel expertise, fijn!</p>
<p>Bovenstaande n.v.t. Ik heb wel contact met Debby gehad over hoe we meertalige leerlingen (kleuters) het best kunnen begeleiden. Met deze informatie ben ik een onderzoek gestart. Deze informatie uitwisseling is zeer nuttig geweest. Op deze wijze kunnen wij ons onderwijs verbeteren.</p>
<p>We vinden het een fijne ontwikkeling dat de basisscholen ondersteuning krijgen met leerlingen die van de Fakkels komen. Door anders organiseren is het voor ons wenselijk dat Debby een dagdeel meeloopt om het onderwijs te leren kennen. Wij zouden het prettig vinden om van tevoren een hulpvraag te mailen en van daaruit een bijeenkomst te organiseren. En van tevoren verwachtingen uit te spreken om doelgericht te vergaderen.</p>
<p>Bij de ambulante begeleiders is er heel veel kennis aanwezig over NT-2 leerlingen en op het gebied van traumatische leerlingen. De begeleiding is zeer uitgebreid, maar kost ook veel tijd van de leerkrachten. Er zou winst te behalen zijn door bijvoorbeeld scholing aan meerdere collega's tegelijk te geven, of door het geven van voorbeeldlessen met meerdere mensen erbij. De voorgesprekken over NT2 leerlingen zouden direct met de leerkracht moeten worden besproken ipv met de zorgcoördinator. Korte lijntjes. De tijd om na te bespreken beperken, om een overkill aan informatie te voorkomen. (Mensen nemen max 7 dingen op per gesprek!)</p>
<p>De samenwerking met de Fakkels ervaar ik als erg prettig. Er wordt snel gereageerd op specifieke hulpvragen, meegedacht over de leerlingen en advies gegeven. Ook het 'meedraaien' in de groep en gelijk tips en advies geven aan de leerkrachten is waardevol. Ook geven ze inzicht en advies op onderdelen waar wij niet aan hebben gedacht (bv vorm en inhoud van het intake gesprek). Het onderdeel 'trauma sensitief lesgeven' was bij ons niet echt bekend. Hier hebben we nog veel in te leren.</p>
<p>Begeleiding geeft een andere kijk op zaken, andere inzichten. *vraag 5: Begeleider is bevlogen en ziet veel andere zaken. Toch is het fijner bij deze leerlingen te blijven. Die waar je voor komt. Begeleiding loopt nog, dus komen we niet met alles tot een voldoende. Fijn dus dat de begeleiding nog even doorloopt. Wij hadden ook begeleiding gehoopt voor de kinderen die niet al lang zijn of 1 buitenlandse ouder hebben en toch nog moeite hebben met begr. lezen. Helaas valt dat niet hieronder.</p>
<p>Veel informatie waardoor het lastig is om met de juiste informatie aan de slag te gaan. Heel veel tips (wat fijn is) maar waar begin je....</p>

Tot nu toe is er 1x iemand langs geweest. Zij heeft uitgebreid met de leerling gesproken. Dit heeft wat aanvullende informatie opgeleverd. Een observatie tijdens de les was fijn geweest. Hier is nu een nieuwe afspraak voor gemaakt.

Een gesprek met alle betrokkenen zou fijn zijn. Wellicht met IB erbij en eventueel ook een gezamenlijk gesprek met de ouders erbij.

We zijn niet met het hele team bezig geweest, dus hier is geen groei mogelijk geweest.

Wij zijn allen erg blij met de expertise die Debby heeft gebracht en haar praktisch toepasbare adviezen nemen we ter harte.

Beide scholen hebben veel bruikbare hulp, informatie en ondersteuning gehad van Debby en Marjo. De kennis van beide collega's is groot en direct toepasbaar in de praktijk. Namens beide scholen kan ik zeggen dat wij zeer tevreden zijn.

Wij zijn heel tevreden over deze dienst en expertise!

Wij zijn heel blij met de ondersteuning, omdat wij nog geen goed aanbod hebben voor nieuwkomers. Door met jullie deze leerlingen te bespreken krijgen we meer inzicht in wat we moeten doen. Het team is hier heel blij mee. Ik merk wel dat alle opgedane kennis tot nu toe nog niet echt in praktijk wordt gebracht; de leerkrachten moeten hier nog meer mee aan de slag. De ontwikkeling bij de kleuters is nog in volle gang; we hopen door de voorbeeldlessen meer inzicht te gaan krijgen. Ook hier is het team enthousiast over!
Kortom.... Erg blij dat we van jullie expertise gebruik mogen en kunnen maken!

November 2019
Voor dit verslag,
Margriet de Boer

Debby Hooijschuur
Specialist Nederlands als tweede taal
Ervaren NT2-leerkracht

Marjo Paauw
Coach traumasensitief lesgeven
Taalcoördinator
Ervaren NT2-leerkracht

Bijlage:

- Doelen 50 t/m 160 weken.

 Heemskerk		 EXPERIMENTAL CENTRUM	Leerlijn (niet) geletterd Taalgebied Leeftijd instructie Groep nu	Leerlijn 1 n.v.t. groep 4	Leerlijn 2 niet geletterd n.v.t. 6-7 jaar groep 4	Leerlijn 2 niet geletterd n.v.t. 7-8 jaar groep 5	Leerlijn 2 niet geletterd n.v.t. 8-9 jaar groep 6	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 6-7 jaar groep 4	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 7-8 jaar groep 5	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 8-9 jaar groep 6	Leerlijn 4 geletterd verwant 6-7 jaar groep 4	Leerlijn 4 geletterd verwant 7-8 jaar groep 5	Leerlijn 4 geletterd verwant 8-9 jaar groep 6	Leerlijn 5 niet geletterd n.v.t. 9-10 jaar groep 7	Leerlijn 5 niet geletterd n.v.t. 10-11 jaar groep 8	Leerlijn 5 niet geletterd n.v.t. 11-12 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 9-10 jaar groep 7	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 10-11 jaar groep 8	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 11-12 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 9-10 jaar groep 7	Leerlijn 7 geletterd verwant 10-11 jaar groep 8	Leerlijn 7 geletterd verwant 11-12 jaar
60	Technisch lezen	AVI 2018	Vervolg reguliere leerlijn	M4 beh.	M4 beh.	M5 beh.	M4 beh.	M4 beh.	M5 beh.	M4 beh.	M5 beh.	E5 beh.	M5 beh.	M5 beh.	Voortgezet onderwijs	M5 beh.	M6 beh.	Voortgezet onderwijs	E6 instr.	E6 instr.	Voortgezet onderwijs	
		DMT 2018		M4 vs 39-49	M4 vs 39-49	M5 vs 58-68	M4 vs 39-49	M4 vs 39-49	M5 vs 58-68	M4 vs 39-49	M5 vs 58-68	E5 vs 72-82	M5 vs 58-68	M5 vs 58-68		M5 vs 58-68	E5 vs 72-82		M6 vs 73-82	M6 vs 73-82		
	Spelling	PI dictee		dle 12	dle 14	dle 16	dle 12	dle 14	dle 19	dle 15	dle 17	dle 22	dle 12	dle 12		dle 22	dle 25		dle 21	dle 30		
		Cito 3.0		E3M4 vs 210-229	M4 vs 229-244	M4 vs 229-244	E3M4 vs 210-229	M4 vs 229-244	E4 vs 257-271	M4 vs 229-240	M4E4 vs 244-257	E4M5 vs 271-287	E3M4 vs 210-229	E3M4 vs 210-229		E4M5 vs 271-287	M5 vs 287-299		E4 vs 257-271	E5 vs 307-313		
	Woordenschat	TAK passief																				
	Rekenen	Cito 3.0		M4 vs 157-168	E4 vs 178-188	E5 vs 212-218	M4 vs 157-168	E4 vs 178-188	E5 vs 212-218	M4 vs 157-168	M5 vs 198-206	M6 vs 225-231	M5 vs 198-206	M5 vs 198-206		E6 vs 237-243	M7 vs 254-258		E6 vs 237-243	E7 vs 258-263		
80	Technisch lezen	AVI 2018	Vervolg reguliere leerlijn	E4 beh.	M5 beh.	M6 instr.	E4 beh.	M5 instr.	M6 instr.	E4 beh.	E5 beh.	E6 beh.	M6 instr.	M6 instr.	Voortgezet onderwijs	E6 instr.	M7 instr.	Voortgezet onderwijs	M7 instr.	M7 instr.	Voortgezet onderwijs	
		DMT 2018		E4 vs 55-67	M5 vs 72-82	M6 vs 73-82	E4 vs 68-78	M5 vs 58-68	M6 vs 73-82	E4 vs 55-67	E5 vs 72-82	E6 vs 78-83	E5 vs 72-82	E5 vs 72-82		M6 vs 73-82	M6 vs 73-82		E6 vs 78-83	E6 vs 78-83		
	Spelling	PI dictee		dle 20	dle 21	dle 28	dle 20	dle 21	dle 26	dle 20	dle 24	dle 32	dle 20	dle 20		dle 29	dle 33		dle 30	dle 40		
		Cito 3.0		E4 vs 257-271	E4 vs 257-271	M5E5 vs 299-307	E4 vs 257-271	E4 vs 257-271	M5 vs 287-299	E4 vs 257-271	M5 vs 287-299	E5M6 vs 313-316	E4 vs 257-271	E4 vs 257-271		E5 vs 307-313	E5M6 vs 313-316		E5 vs 307-313	E6 vs 330-338		
	Woordenschat	TAK passief																				
	Rekenen	Cito 3.0		E4	M5	M6	E4	M5	M6	E4	E5	M6	M6	M6		M7	M8		E7	M8		

		Cito 3.0			E7 vs 355- 360	E7 vs 355- 360			M8 vs 364- 370		E7 vs 355- 360									
	Woorden schat	TAK passief																		
	Rekenen	Cito 3.0			E7 vs 258- 263	M8 vs 270- 276			M8 vs 27027 6		E7 vs 258- 263									

* gebaseerd op model ECA Emmen